

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH :

AMBONA

W CERKWI PRAWOSŁAWNEJ P.W. ŚW. MIKOŁAJA

W ZABŁOCIU

powiat bialski

diecezja lubelsko – chełmska

105 844. 22.1.2023
20 GRU. 2023
z dnia

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

mgr inż. arch. Arkadiusz Bojczuk
Kierownik Delegatury w Białej Podlaskiej

Małgorzata Podgórska - Makal

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal

Konservator dzieł sztuki

Upr. konserwatorskie 20/K/97

Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN

styczeń 2021

1. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Program prac konserwatorskich obejmuje prace konserwatorskie przy ambonie składającej się z kosza, zaplecka i baldachimu.

Wymiary : 700 x 130 cm

Obraz „Chrzest Chrystusa” – 65 x 57 cm, olej na desce

Program został opracowany na podstawie wizji lokalnej przeprowadzonej w sierpniu 2015 oraz na podstawie wstępnych badań obiektu.

Obiekt znajduje się w świątyni czynnej, w której odprawiane są nabożeństwa.

Prace konserwatorskie mają służyć podniesieniu walorów estetycznych wnętrza oraz zachowaniu obiektu we właściwym stanie technicznym przy maksymalnym zachowaniu historycznego charakteru obiektu.

Widoczna jest postępująca degradacja obiektu spowodowana długotrwałym użytkowaniem, warunkami przechowywania oraz brakiem właściwych zabiegów konserwatorskich.

Po konserwacji obiekt ma spełniać funkcje użytkowe.

2. OPIS

Ambona w kształcie kosza na rzucie zbliżonym do kwadratu, z płycinami bocznymi wypełnionymi wicią akantową, na płycinie frontowej otwarta księga z napisem, pod nią w śród chmur uskrzydłona główka aniołka.

Poniżej oddzielony wydatnym, półokrągłym gzymsem, spływ zakończony szyszką. Spływ trzystrefowy, każda strefa wypełniona ornamentem roślinnym z motywem akantu.

Zaplecek z malowanym na desce obrazem „Chrzest Chrystusa” w bogato rzeźbionej ramie z motywem liści akantu. Baldachim w formie pięciokątnej kopuły polichromowany na niebiesko i czerwono z elementami złoczonej snycerki w postaci romboidalnej kratki. Na ściętych narożach ornament akantowej wici roślinnej. W zwieńczeniu promienista gloria z obłokami. Od spodu baldachim zamknięty profilowanym gzymsem z motywami roślinnymi i sterczynkami. Na podniebiu kopuły złoczone promienista gloria z gotycką w centrum.

OBRAZ „CHRZEST CHRYSUSA”

Obraz w kształcie trójlistnym.

Chrystus stojący w centrum przedstawienia, stopami w wodach Jordanu, półnagi z rękami skrzyżowanymi na piersi. Nad nim Gołębica i wyżej Bóg Ojciec wychylający z obłoków.

Po prawej stronie Św. Jan w przykłęku, za nim skały.

Po lewej stronie dwa anioły trzymające błękitny płaszcz. W tle drzewa.

3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.

AMBONA

Ambona jest mocno zniszczona.

Złocenia są mocno przetarte, na gzymś kosza złocenia starte do pulmentu, Detal snycerski popękany na łączeniach, widoczne drobne ubytki form snycerskich, zarysowania, obicia gruntu i złoczeń. Złocenia na częściach wysuniętych przetarte do gruntu.

Grunty mocno popękane, widoczne liczne drobne odpryski oraz ubytki.

Tło miejscami przemalowane.

Pod przemalowaniami widoczne otwory wylotowe świadczące o obecności drewno-
jadów.

Widoczne miejscami szpary i wypaczenia elementów drewnianych spowodowane
zmianami objętości drewna wskutek zmieniających się warunków wilgotnościowych
we wnętrzu.

Istnieje konieczność przeprowadzenia pełnych prac konserwatorskich przy ambonie.

OBRAZ „CHYZEST CHRYSTUSA”

Warstwa malarska mocno zabrudzona, karnacje pociemniałe.

Widoczna drobna siatka spękań, na licu drobne zarysowania. Po prawej stronie
znaczne pionowe pęknięcia na łączeniu desek podobrazia.

4. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej
dokumentującej stan zachowania obiektu.

Konieczny będzie częściowy demontaż obiektu, zdjęcie detali snycerskich i obrazu.

Demontaż pozwoli na realną ocenę stanu zachowania elementów konstrukcyjnych i
nośnych.

Oczyszczenie architektury z wtórnych wtórnych warstw farby zostanie wykonane
metodami mechanicznymi - skalpelami, nożami szewskimi oraz metodami
chemicznymi - przy użyciu standardowych preparatów takich jak np. Tirolak,
Remosol, Vitaf, których działanie przerywane będzie terpentyną balsamiczną lub
benzyną lakową.

Oczyszczanie malowanych partii ambony będzie skierowane na poszukiwanie
pierwotnej malatury oraz rozczytanie ewentualnych podziałów malarskich i sposobu
dekoracji (ew. marmoryzacją).

Partie dobrze zachowanych oryginalnych złoczeń zostaną oczyszczone metodami
nieinwazyjnymi - gumką „myszką” i zostaną zabezpieczone do dalszych prac.

Odspojone fragmenty złoczeń zostaną poklejone za pomocą dyspersji wodnej POW.

Z obszaru oryginalnych złoczeń usunięte zostaną zdegradowane, złuszczone i
odspojone partie gruntów.

Konieczne będzie zatrucie drewna i jego impregnacja, tj. wzmocnienie strukturalne
osłabionych partii.

Zatrucie drewna zostanie preparatem owadobójczym Xyrelin, drewno
zostanie wzmocnione strukturalne poprzez zaimpregnowanie 5 % roztworem żywicy
Paraloid B 72.

W miejscach spękań i ubytków drewna konieczne będzie wykonanie uzupełnień tzw.
fleków, wykonanych z drewna analogicznego jak użyte oryginalnie.

Niezbędna będzie wymiana zdegradowanych partii drewna konstrukcyjnego na
nowe.

Łączenia desek tła zostaną zaklejone pasami płótna, tak aby ewentualne spękania
nie ujawniły się na malaturze.

Uzupełnienia form snycerskich wykonane zostaną w drewnie lipowym - tak jak
elementy oryginalne.

Konieczne będzie uzupełnienie drobnych ubytków drewna żywicą Araldit SV 427.

Połamane detale snycerskie zostaną posklejane z zastosowaniem drewnianych
kołków w celu wzmocnienia spoiny.

Po oczyszczeniu obiektu i wykonaniu korekt detali, założeniu fleków i uzupełnieniach wykonane zostaną grunty w partiach złoczeń oraz wykonane zostaną złoczenia pulmentowe złotem płatkowym „na poler” i „na mat” zgodnie z ich pierwotnym układem.

Ewentualna pierwotna malatura zostanie zabezpieczona, wykonane zostanie jej punktowanie.

Wykonane zostanie retusz warstwy malarskiej emalią alkidową półmatową zgodnie z pierwotną kolorystyką obiektu.

OBRAZ „CHYZEST CHRYSTUSA”

Obraz zostanie oczyszczony z zabrudzeń i grubej warstwy pociemniałego werniksu. Usunięte zostaną ewentualne przemalowania i retusze.

Pęknięcie deski zostanie sklejone, ewentualne szpary uzupełnione wklejką. Założone zostaną w miejscach ubytków kity kredowo-klejowe wyrównujące powierzchnię pod retusz.

Retusz warstwy malarskiej wykonany zostanie metodą retuszu naśladowczego w technice żywicznej.

Oczyszczone zostanie odwrocie obrazu, wykonane zostaną zabiegi trucia drewna oraz zabezpieczenia przed inwazją drewnojadów.

W trakcie trwania prac konserwatorskich prowadzona będzie dokumentacja wykonanych zabiegów.

Wszystkie zmiany programu prac konserwatorskich uzgodnione zostaną z przedstawicielami LWKZ.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

- AMBONA
- 1. Wykonanie badań obiektu: stanu zachowania drewna i warstwy malarskiej.
- 2. Demontaż obiektu – zdjęcie detali snycerskich
- 3. Wstępne oczyszczenie obiektu z zabrudzeń.
- 4. Wymiana zdegradowanych elementów konstrukcji, flekowanie i ewentualna wymiana trepów i podstopnic na schodach.
- 5. Mechaniczne i chemiczne oczyszczenie malatury z przemalowań.
- 6. Oczyszczenie zachowanych partii złoczeń.
- 7. Podklejenie odspojonych partii gruntów z dobrze zachowanymi złoceniami dyspersją wodną POW.
- 8. Usunięcie odspojonych i najbardziej zdegradowanych gruntów.
- 9. Zatrucie drewna preparatem owadobójczym np. Xyrein.
- 10. Wzmocnienie strukturalne osłabionego drewna poprzez zaimpregnowanie roztworem żywicy Paraloid B 72.
- 11. Flekowanie drewna - wykonanie uzupełnień drewna w miejscach spękań na łączeniach desek.
- 12. Wykonanie uzupełnień drewna żywicą Araldit SV 427.
- 13. Wzmocnienie spoin desek pasami płótna.
- 14. Rekonstrukcja zniszczonych detali snycerskich.
- 15. Wykonanie uzupełnień gruntów kredowo-klejowych w partiach złoczeń.
- 16. Wykonanie uzupełnień gruntów w partii malatury z użyciem gotowych kitów akrylowych f-my Tikurilla.
- 17. Opracowanie powierzchni gruntów.

18. Wykonanie rekonstrukcji złocień złotem płatkowym zgodnie z pierwotnym układem.
19. Punktowanie zachowanych, oryginalnych partii malatury.
20. Wykonanie rekonstrukcji malatury zgodnie z pierwotnym układem farbami alkilowymi np. F-my Lewis.
21. Prowadzenie dokumentacji fotograficznej, rysunkowej i opisowej wykonywanych zabiegów konserwatorskich.

OBRAZ „CHRZEST CHRYSUSA”

1. Oczyszczenie warstwy malarskiej z zabrudzeń i grubej warstwy pociemnionego werniksu.
2. Podklejenie i ustabilizowanie odspojonych fragmentów warstwy malarskiej przy użyciu żywicy Mowilith DMC 2 z zastosowaniem kautera.
3. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem retuszującym.
4. Oczyszczenie odwrocia z kurzu i zabrudzeń,
5. Zatrucie drewna preparatem Xyrein.
6. Wzmocnienie strukturalne drewna 5% roztworem Paraloidu B 72 w toluenie.
7. Sklejenie deski podobrazia wraz z wykonaniem wzmocnienia.
8. Wykonanie uzupełnień gruntów – założenie kitów konserwatorskich.
9. Punktowanie warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego.
10. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem końcowym.
11. Montaż obrazu.
12. Złożenie dokumentacji powykonawczej przebiegu prac.

mgr Małgorzata Podgórska-Makal
nr dyplomu ASP w Warszawie 4997
upr. konserwatorskie. 20/K/97
20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7
tel. 501030663, 501030687

Fot. Nr 1 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja – Ambona. Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal. Wrzesień 2015.

Fot. Nr 2 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja – Ambona. Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal. Wrzesień 2015.

Fot. Nr 3 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja – Ambona. Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

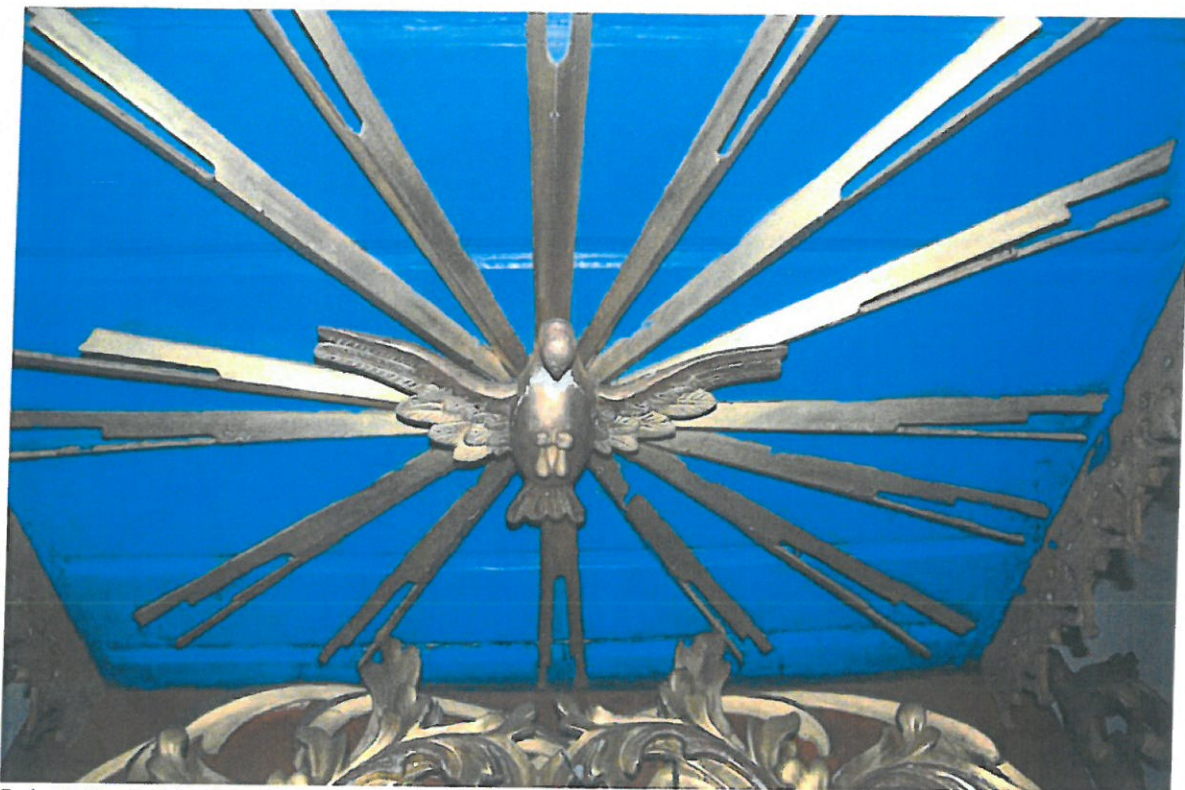
Fot. Nr 4 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja – Ambona. Fragment Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

Fot. Nr 5 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja - Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal

Fot. Nr 6 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

Fot. Nr 7 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal. Wrzesień 2015.

Fot. Nr 8 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

Fot. Nr 9 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

Fot. Nr 10 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal.

Fot. Nr 11 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal. Wrzesień 2015.

Fot. Nr 12 – Zabłocie - Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja Ambona. Fragment Kosza.
Zdjęcie wyk. M. Podgórska-Makal. Wrzesień 2015